Lời giới thiệu

Trên con đường tìm về cội nguồn văn hoá truyền thống của các dân tộc ở Việt Nam, văn hoá Chămpa nói chung, nghệ thuật Chămpa nói riêng, luôn là mối quan tâm hàng đầu của các học giả trong và ngoài nước. Nhiều công trình nghiên cứu trên các lĩnh vực lịch sử, kiến trúc, nghệ thuật, tôn giáo, tín ngưỡng... đã được công bố, đem lại hiểu biết khá toàn vẹn về một nền văn hoá giàu bản sắc, dầy truyền thống của một dân tộc đang sống chung trong cộng đồng đa dân tộc trên đất nước Việt Nam.

Thế nhưng, mọi sự hiểu biết không bao giờ đi đến bến bờ, do vậy những ấn phẩm nghiên cứu Chămpa, trong vài thập niên gần đây vẫn tiếp tục được ra mắt bạn đọc, đặc biệt là những bộ sưu tập hiện vật hiện đang lưu giữ trong các bảo tàng, hoặc dưới lòng đất mới được phát hiện và khai quật, nhờ vào những thành tựu của Khảo cổ học Việt Nam sau khi đất nước được hoàn toàn thống nhất, nhưng do nhiều lý do chưa được công bố kịp thời.

Với tinh thần ấy, Thạc sĩ Phạm Thuý Hợp - một quản thủ đã nhiều năm tâm huyết với nghệ thuật Chămpa, được sự động viên, giúp đỡ của ban lãnh đạo Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, các đồng nghiệp trong và ngoài cơ quan, biên soạn cuốn sách: ***Sưu tập điêu khắc Chămpa tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam*** *chủ yếu bằng hình ảnh và chú giải cô đúc, với mong muốn cùng với các cuốn sách khác, đã từng được giới thiệu ở Bảo tàng Chàm (Đà Nẵng), Bảo tàng Lịch sử Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh, Bảo tàng Mỹ thuật cung đình Huế..., giúp cho độc giả có được những tư liệu ngày một hoàn thiện hơn về một nền nghệ thuật đặc sắc này.*

Sưu tập hiện vật Chămpa ở Bảo tàng Lịch sử Việt Nam được các học giả Trường Viễn Đông Bác Cổ Pháp sưu tầm và khai quật ở các tỉnh thuộc Miền Trung Việt Nam. Trong đó, hai phần còn lại được đưa về trưng bày ở Bảo tàng Blanchard de la Brosse (nay là Bảo tàng Lịch sử Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh) và Bảo tàng Khải Định (nay là Bảo tàng Mỹ thuật cung đình Huế).

Ở Bảo tàng Lịch sử Việt Nam có tổng số 85 hiện vật đá và đất nung, thuộc các loại bia ký, tượng tròn và phù điêu. Loại có kích thước lớn và trọng lượng nặng, gồm 32 hiện vật, chủ yếu là bia ký, trụ đỡ và mi cửa đều khắc chữ Phạn ở một hoặc cả bốn mặt, với đại diện tiêu biểu, niên đại sớm nhất là bia Võ Cạnh (Khánh Hoà) thế kỷ thứ 2, muộn nhất là bia Phan Rang (Ninh Thuận) và ở thành Bình Định thế kỷ 13 - 15.

Nhóm tượng tròn và phù điêu gồm 53 hiện vật, được sưu tầm từ các tỉnh Quảng Bình, Quảng Nam, Bình Định và Phú Yên do các học giả người Pháp như: H. Parmentier và J.Y. Clayes sưu tầm thông qua các cuộc khai quật khảo cổ vào các năm 1901-1903; 1910-1927 và 1934. Một số ít trong sưu tập này được biếu tặng cho bảo tàng Louis Finot cùng vào thời gian ấy.

Trong lần xuất bản này, do khuôn khổ hạn chế và với mục đích như đầu đề cuốn sách thể hiện, Bảo tàng Lịch sử Việt Nam chỉ xin giới thiệu 51 hiện vật, đại diện cho một số phong cách và giai đoạn phát triển của nghệ thuật Chămpa cổ thuộc nhóm thứ hai. Những tác phẩm khác thuộc nhóm thứ nhất sẽ được công bố vào lần xuất bản sau.

Chúng tôi hy vọng rằng, cho dù còn hạn chế, cuốn sách sẽ làm hài lòng độc giả. Chúng tôi coi đây như một ấn phẩm, góp thêm một tiếng nói nhỏ bé nhằm tôn vinh cho một nền nghệ thuật vốn đã nổi tiếng, nay đang được thế giới thừa nhận là một di sản của văn hoá nhân loại.

TS. Phạm Quốc Quân
Giám đốc Bảo tàng Lịch sử Việt Nam